

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Zaaknummer: 425274	Behandeld in commissies en raad	
	Datum beeldvormende commissie *	17 juni 2026
	Datum oordeelvormende commissie *	
	Datum besluitvormende raadsvergadering	30 juni 2026
	Opsteller	H. Runia
	Telefoonnummer	0517-492222

*zie website voor de definitieve agenda.

Onderwerp:	Ontwerpbesluit actualisatie winningsplan Havenmond.
-------------------	---

Te besluiten om

1. Kennis te nemen van de concept zienswijze over het ontwerpbesluit actualisatie winningsplan Havenmond en zonodig wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.

Inleiding

Door de zoutfabriek Frisia Zout B.V. is in december 2023 een actualisering van het bestaande winningsplan ingediend bij de Minister van Klimaat en Groene Groei. In september vorig jaar is deze actualisering om advies voorgelegd aan o.a. onze gemeente. In oktober 2025 is er een advies uitgebracht aan de Minister. Op 28 mei 2026 is door de Staatssecretaris van Klimaat en Groene Groei het ontwerp besluit om in te stemmen met de actualisatie van het winningsplan Havenmond (in feite een uitbreiding van de winning met ca. 40% welke door het ministerie betiteld is als actualisering) gepubliceerd. Uit het ontwerpbesluit blijkt dat het advies van de gemeente niet heeft geleid tot een inhoudelijk ander besluit of het opnemen van extra voorschriften.

Een ieder mag op het ontwerpbesluit reageren. Dit kan tot en met 9 juli 2026. De actualisatie van het winningsplan heeft met name betrekking op de ligging van de zoutcavernes, een grotere hoeveelheid te winnen zout en de wijziging van de beschrijving van de wijze waarop de holruimtes (cavernes) ne beëindiging van de winning buiten gebruik worden gesteld. Er is door ons een concept zienswijze opgesteld welke nu eerst aan u wordt voorgelegd. Daarna kan de definitieve zienswijze naar de Staatssecretaris worden gestuurd.

Beoogd effect

Zorgen uitspreken over de actualisering van het winningsplan voor de zoutwinning onder de Waddenzee.

Argumenten

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

1.1 De gevolgen van de actualisering van het winningsplan hebben, volgens het ontwerpbesluit, een zeer beperkt effect maar een zienswijze blijft desondanks nodig.

In 2012 heeft de Minister aan Frisia Zout B.V. vergunning verstrekt voor het winnen van zout onder de Waddenzee. Hiermee ging een grote wens van de provincie Fryslân, het Wetterskip en diverse gemeenten, waaronder Harlingen, in vervulling om de zoutwinning te verplaatsen van onder land naar onder zee. In 2015 werd door de Minister ingestemd met het eerste winningsplan waarna er nog een paar kleine ambtshalve wijzigingen zijn geweest. In 2020 is gestart met de eerste put en caveerne en zijn deze in productie genomen. In mei 2025 is de tweede boring succesvol voltooid.

De actualisering van het winningsplan heeft betrekking op;

- * Het anders en meer optimaal positioneren van cavernes. O.a. om de onderlinge afstand tussen, nog aan te boren, cavernes te vergroten schuiven de toekomstige cavernes 3 en 4 iets op richting het noorden;
- * Het beoogde productievolume tot 2052 stijgt van 32,0 naar 45,7 miljoen ton (in winningsplan zelf staat overigens 45,5 miljoen ton). Dit is een maximaal scenario en mede afhankelijk van toekomstige ontwikkelingen, zoals de zeespiegelstijging;
- * Start winning uit de 3e caveerne staat gepland voor 2035 en de 4e caveerne voor 2041. De looptijd van de winningsvergunning en het vigerende instemmingsbesluit is tot 2052 en dit blijft zo;
- * De geoptimaliseerde positionering van de nog te realiseren 3e en 4e caveerne leiden tot verandering in de geprognostiseerde bodemdalingscontour. De 2 cm bodemdalingscontour komt onder de dijk ten noorden van, en onder de Industriehaven, te liggen. De 4 á 5 cm bodemdalingsgrens komt nu tegen de zeedijk ten noorden van de Industriehaven te liggen (zie kaartje op pag. 43 van het winningsplan);
- * De cavernes worden na afloop van de productie kleiner achtergelaten dan oorspronkelijk gepland. Tijdens de productie wil het bedrijf de cavernes al laten krimpen waardoor het risico van ongewenste effecten van de bodemdaling na afloop sterk afneemt. (= soft shut-in) Bij de "soft shut-in" zal de geprognostiseerde bodemdaling in grotere mate optreden tijdens het productieproces, en in mindere mate in de zeer lange periode daarna.

In de actualisering van het winningsplan wordt uitgelegd wat de gevolgen zijn van de voorgenomen aanpassingen. Het Staatstoezicht op de Mijnen omschrijft in zijn advies dat voldoende is aangetoond dat de mogelijke negatieve effecten van zoutwinning beperkt zullen blijven waarbij met name gewezen wordt op het door Frisia beschreven Hand aan de kraanprincipe en het remwegscenario. Om de vijf jaar wordt er een gebruiksruimtebesluit genomen waarin gekeken wordt hoe de bodemdaling zich heeft gemanifesteerd. Hierbij wordt o.a. gekeken naar het meegroeivermogen van de Waddenzee (natuurlijk sedimentatie) en de stijging van de zeespiegel. Hierbij worden conservatieve (veilige) grenswaarden aangehouden. Met het remwegscenario wordt nog conservatiever gekeken naar de ontwikkelingen en kan, als de beleidscenari'o's over zeespiegelstijging en natuurlijke sedimentatie, daartoe aanleiding geven, eerder de productie gaan afremmen. In dat scenario zou de winning zelfs stil komen te staan.

1.2 De Staatssecretaris heeft het advies van de gemeenten, maar ook andere adviezen van overheden, in overwegende mate naast zich neergelegd.

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Op 25 november 2025 is door de gemeente Harlingen een advies uitgebracht. Daarin was aangegeven dat de geprognoseerde bodemdalingskom niet groter mocht worden en de 2 cm contour niet verder op mocht schuiven. Ook zijn door ons opmerkingen gemaakt over de omgekeerde bewijslijst en het instellen van een omgevingsfonds. Op pagina 18 en 22 van het ontwerpbesluit reageert de Staatssecretaris op onze adviezen. Omdat er geen schade wordt verwacht als gevolg van de zoutwinning is het beperken van de bodemdaling niet nodig. De schadeafhandeling is goed geregeld en de omkering van bewijslast is iets wat alleen bij wet aangepast kan worden. Het instellen van een omgevingsfonds valt buiten het beoordelingskader van de wet.

1.3 Met deze zienswijze worden de gevoelens over het ontwerpbesluit aan de Staatsecretaris kenbaar gemaakt.

Het winnen van zout onder de Waddenzee is bewust als alternatief voor winning onder land vergund. Het maatschappelijke draagvlak voor winning onder land stond onder druk. De zoutwinning vindt nu plaats op ruim 3 kilometer uit de kust op zo'n 3 km diepte. Voor Frisia is dit veel duurder omdat het vanaf land via een gestuurde boring slaan van een put veel kostbaarder is als onder land.

De gevolgen van de zoutwinning onder zee zijn voor het vaste land, volgens het ontwerp besluit, nihil. De verwachte bodemdalingskom was oorspronkelijk geprognoseerd op 2 cm vlak voor de zeedijk bij de Industriehaven. Door de verschuiving van de nieuwe locaties van de cavernes schuift de bodemdalingskom iets op en komt de 2 cm contour meer landinwaarts onder de haven te liggen. Voor de stad zelf is het effect van de verandering van de bodemdalingskom minimaal. (zie kaartje op bladzijde 43 van het winningsplan). Wij hadden gepleit voor een bestendiging van de bodemdalingskom, een goed overleg met het Wetterskip en het borgen van de belangen van de zeekering, de haven en de stad.

In het ontwerpbesluit wordt in de paragraaf veiligheid voor omwonenden aangegeven dat de extra bodemdaling als gevolg van de gewijzigde zoutwinning niet in de weg staat aan instemming met het gewijzigde winningsplan. Ook wordt gesteld dat het verplichten van overleg over de gevolgen van de mogelijke bodemdaling voor de waterkering niet via dit besluit kan. De veiligheid van omwonenden is echter één van de belangen waar artikel 36 van de Mijnbouwwet op toeziet. In die zin zou er dan ook zorgvuldiger naar de gevolgen van de geplande uitbreiding van de bodemdalingskom moeten worden gekeken en zou vanwege de onzekerheden niet moeten worden ingestemd met een vergroting van de bodemdalingskom. Tevens zou voor het definitief worden van het winningsplan overleg met o.a. Wetterskip nodig moeten zijn en zou een plan voor het borgen van de veiligheid onderdeel moeten zijn van het winningsplan. Op dit punt kan dan ook een zienswijze kunnen worden ingebracht.

1.4 Zoutwinning heeft ook een economische potentie.

Het bedrijf Frisia Zout is gevestigd in Harlingen en heeft de productielocatie in de Industriehaven staan. Dit genereert economische activiteit en zorgt voor werkgelegenheid. De productie van zout is van groot belang voor o.a. de chemische – en voedingsindustrie en zout wordt dan ook voor vele doeleinden gebruikt.

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Steeds vaker wordt er gesproken over de lusten en lasten van de mijnbouwontwikkelingen. In den lande zijn al voorbeelden van omgevingsfondsen gerelateerd aan activiteiten van een mijnbouwbedrijf. Hoewel de zoutwinning in de gemeente Harlingen nu onder de zee plaats vindt, wordt deze toch kritisch gevolgd en mag er ook wel eens gekeken worden wat de lusten hiervan zijn. Deze lusten zouden (deels) direct of indirect ten goede mogen komen van de gemeenschap. Hoewel het bedrijf al aan diverse sponseringen doet en bijdraagt aan de pilot Harlingen is nu het moment gekomen om een omgevingsfonds, in de vorm van het wijzigen van de doelstelling van het Schadefonds Frisia en het vullen van dit fonds, op de agenda te zetten en de Minister te verzoeken hierover bij de instemming met het winningsplan in het besluit een bepaling op te nemen. De Staatssecretaris geeft aan dat dit buiten het beoordelingskader waar de wettelijke toetsingsgronden op toezien valt. Dit is een formele reactie. De Staatssecretaris kan minimaal Frisia oproepen over het punt omgevingsfonds het gesprek aan te gaan en zo wordt dit ook in de zienswijze opgenomen.

Kanttekeningen

1.1 De Stichting Bescherming Historisch Harlingen heeft opgeroepen meer punten naar voren te brengen.

De Stichting Bescherming Historisch Harlingen (SBHH), waarmee wij samenwerken in de Pilot Harlingen, heeft al in een mail met bijlage van 22 mei 2026 gericht aan uw raad aangegeven op meer punten te willen reageren. Ook hebben ze ter informatie hun zienswijze d.d. 5 juni 2026 naar u toegezonden. Wij willen nu al op een aantal punten ingaan. Zo wil de SBHH een veiligheidszone dan wel een andere locatie voor de twee nog te realiseren cavernes zodat de 2 cm contour verder van de stad af komt te liggen. Met de SBHH zijn wij van mening dat de veiligheid van de stad voorop staat. Wij zijn van mening dat de huidige vergunde 2 cm contour gehandhaafd moet worden, maar vinden het een stap te ver om het bedrijf in zijn huidige winningsplan te beperken door bij de actualisering een extra veiligheidszone te eisen. Wel vragen wij om meer waarborgen, gaan wij in op scheefstelling en het aanvullende meetnet aan het winningsplan te koppelen

Met het punt omgekeerde bewijslast kunnen wij instemmen. De Staatssecretaris geeft in zijn ontwerpbesluit echter aan dat de omgekeerde bewijslast alleen per wet kan worden gewijzigd. Het is dan ook niet zinvol om hier in een zienswijze nogmaals om te vragen. Wat betreft de financiële zekerheden wordt door de SBHH gevraagd om een financiële zekerheidsstelling wat betreft de kosten in verband met de veiligheid en welzijn van omwonenden. Hoewel wij ons kunnen vinden in het feit dat de financiële zekerheden voldoende geborgd moeten worden is het actualiseren van het winningsplan, aldus de Staatssecretaris, niet het juiste instrument hiervoor om dit te regelen. Ondanks dit kunnen wij SBHH, vanwege het grote belang, steunen op dit punt en in onze zienswijze er nadrukkelijk nog eens aandacht voor vragen.

Het punt omgevingsfonds omarmen wij ook en in onze zienswijze gaan we daar nogmaals op in. Over het schadefonds maken wij geen opmerking. Wel vragen wij om een financiële zekerheidsstelling.

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

1.2 Bij de aanstaande herziening van de Mijnbouwwet kunnen nog onderwerpen naar voren worden gebracht.

Op een aantal punten wordt in de reactie op de adviezen van overheden aangegeven dat de Staatssecretaris hiervoor in het kader van het besluit over het winningsplan geen voorschriften kan opnemen. Het betreft dan o.a. het instellen van een omgevingsfonds en de omgekeerde bewijslast. In het eerste kwartaal van 2027 start de internetconsultatie rond de herziening van de Mijnbouwwet. Dan is ook het moment om de genoemde zaken nogmaals onder de aandacht te brengen van het Rijk en te verzoeken hierover regels in de herziening van de Mijnbouwwet op te nemen. Deze wet wordt naar verwachting in 2028 aan de Tweede Kamer aangeboden.

Financiën

n.v.t.

Juridisch

Door een ieder kan een zienswijze op dit ontwerpbesluit worden ingediend. Artikel 36 van de Mijnbouwwet gaat over de instemming van de Minister (belegd bij de Staatssecretaris) met een winningsplan. De Minister kan zijn instemming met een winningsplan geheel of gedeeltelijk weigeren, of daaraan voorschriften of beperkingen verbinden, indien dat gerechtvaardigd wordt door één van de in de wet genoemde belangen zoals bijvoorbeeld de veiligheid van omwonenden.

Communicatie

Als gemeente communiceren wij niet actief over dit onderwerp. Het primaat hiervoor ligt bij het ministerie. Het ministerie organiseert op 19 juni a.s. een informatiebijeenkomst in Miluk.

Participatie

Het proces rond de actualisering van dit winningsplan is een zaak van de Staatssecretaris. In het kader hiervan wordt door het ministerie op 19 juni a.s. nog een informatiemoment georganiseerd.

Fatale termijn

Uiterlijk 9 juli 2026 moet de zienswijze verzonden zijn.

Uitvoering

Om te komen tot een tijdige toezending van de zienswijze zal het volgende traject worden aangehouden:

- * Behandeling in beeldvormende commissie: 17 juni
- * Informatiebijeenkomst ministerie in Miluk: 19 juni
- * Behandeling in gemeenteraad: 30 juni
- * Zonodig zienswijze aanpassen en voorleggen aan college: 2 juli
- * Definitieve zienswijze in college: 7 juli
- * Verzending zienswijze naar ministerie: 7/8 juli

GEMEENTE HARLINGEN

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Relevante documenten

Eerder genomen besluiten:	<i>n.v.t.</i>
Intrekken beleidsnota's:	<i>n.v.t.</i>
Gevolgen ander beleid:	<i>n.v.t.</i>

Bijlagen

1. Ontwerpbesluit gewijzigd winningsplan Havenmond (doc.nr: 425940);
2. Concept zienswijze ontwerpbesluit (doc.nr: 425855)
3. 250829 Winningsplan Havenmond V1.4 (doc.nr: 425956)
4. Adviesbrief gemeente d.d. 25-11-25 (doc.nr: 425953);
5. Advies SodM (doc.nr: 425954)
6. 2026-01-23 Mijnraadadvies (doc.nr: 425952)
7. 250123_Advies_TNO_wp_Havenmond_Frisia (doc.nr: 425955)
8. Zienswijze SBHH d.d. 22 mei 2026 gericht aan de raad (doc.nr: 425290)
9. Zienswijze SBHH d.d. 5 juni 2026 (doc.nr: 427557)

Harlingen, 9 juni 2026.

Burgemeester en wethouders van Harlingen,
de secretaris, de burgemeester,

J. van Delden

C.M. Sjerps

GEMEENTE HARLINGEN

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Besluit van de gemeenteraad van Harlingen

Onderwerp:	Ontwerpbesluit actualisatie winningsplan Havenmond.
-------------------	---

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HARLINGEN

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 9 juni 2026.

Besluit

1. Kennis te nemen van de concept zienswijze over het ontwerpbesluit actualisatie winningsplan Havenmond en zonodig wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.

Besluit aangepast

--

Vastgesteld door de raad in zijn
vergadering van 30 juni 2026.

, de voorzitter

, de raadsgriffier